

Олена ВОДЯНИЦЬКА
здобувачка вищої освіти,
факультет управління та економіки,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

У сучасних умовах ринок фінансових послуг України дедалі більше розвивається через необхідність задоволення зростаючого попиту на фінансові послуги з боку фізичних і юридичних осіб. Тому вважаємо за доцільне розглянути сутність і особливості функціонування ринку фінансових послуг в нашій державі.

Як впливає з назви згаданого ринку, об'єктом його виступають різноманітні фінансові послуги. Саме поняття «фінансові послуги» (Financial services) було введено в обіг на початку 1980-х років у Сполучених Штатах Америки [1]. Саме з цього часу розпочинається їх розвиток. У вітчизняному законодавстві «фінансова послуга – це операція з фінансовими активами, що здійснюється в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів» [2]. А ринок фінансових послуг трактується як сфера діяльності його учасників з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До ринків фінансових послуг належать професійні послуги, що надаються на ринку банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, капіталу та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів [2].

Важливою складовою функціонування ринку фінансових послуг є державне регулювання, яке передбачає здійснення комплексу заходів з приводу регулювання та нагляду за ринком фінансових послуг. Метою державного регулювання ринку фінансових послуг є захист прав та інтересів його клієнтів та запобігання кризовим явищам, а також контроль прозорості та відкритості ринку фінансових послуг.

В Україні до 2020 року державне регулювання ринку фінансових послуг здійснював Національний банк України, Національна комісія з державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. З липня 2020 року повноваження щодо регулювання та нагляду за більшою частиною небанківського фінансового ринку від Нацкомфінпослуг перейшли до Національного банку України.

Суб'єктами (оферентами) ринку фінансових послуг є банки та небанківські фінансові установи, які надають широкий спектр фінансових послуг клієнтам, задовольняючи їх попит. На сьогодні участь зазначених суб'єктів у наданні фінансових послуг є неоднаковою, про що свідчать офіційні дані Національного банку України. Особливістю ринку фінансових послуг України є суттєве переважання частки банківського сектору в обсягах пропонуваніх фінансових послугах, що відповідає банківсько-орієнтованій моделі фінансового посередництва, яка розвивається в нашій країні. Не дивлячись на скорочення кількості банків у 2021-2023 рр. на 6 одиниць (з 73 діючих банків у 2021 р. до 67 банків у 2023 р.), обсяги банківських активів зросли на 30% і становили на кінець 2023 р. 2367835 млн. грн [3].

Небанківські фінансові установи, як посередники на ринку фінансових послуг представлені кредитними спілками, страховими компаніями, ломбардами, приватними пенсійними фондами, інвестиційними фондами, фінансовими компаніями, довірчими товариствами, сукупна чисельність яких збільшується й частка на ринку фінансових послуг також. Так, на початку 2021 р. кількість небанківських фінансових посередників, які пропонували свої фінансові послуги на вітчизняному ринку, становила 2065, а на початок

2023р. – 1436. Обсяг коштів небанківських фінансових установ за досліджуваний період більше, ніж у 1,5 рази: з 34392 млн. грн. у 2021 р. до 52426 млн. грн. у 2023 р. [4].

На сьогодні ринок фінансових послуг України недостатньо розвинутий і перебуває на етапі свого становлення та розвитку. Це пов'язано з прогалинами у нормативно-правовій базі та необхідністю її приведення у відповідність до вимог Європейського Співтовариства. Відтак, основними проблемами функціонування вітчизняного ринку фінансових послуг є:

- недостатній рівень захисту прав споживачів фінансових послуг;
- відсутність компенсаційних механізмів захисту вкладень населення в секторі небанківського фінансового посередництва;
- недосконалість законодавчого та нормативного регулювання процесів реалізації окремих фінансових послуг;
- недостатні капіталізація та конкурентоспроможність національних фінансових установ.

Тому розвиток ринку фінансових послуг в Україні повинен бути спрямований на забезпечення повної збалансованості та узгодженості стратегічних пріоритетів розвитку фінансового сектора з визначеними макроекономічними та соціальними пріоритетами розвитку країни.

Перелік використаних джерел інформації:

1. Слав'юк Н.Р., Глущенко С.В. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник. Київ: НаУКМА, 2022. 206 с.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 №2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>
3. Основні показники діяльності банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>
4. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>